

Prvá hlava

ÚVODNÉ USTANOVENIA

I. ÚVOD

Návrh vo svojej prvej hlave upravuje úvodné, základné otázky tak pôsobnosti Občianskeho zákonníka, výkladu a používania súkromnoprávných predpisov, ako aj základných pravidiel súkromnoprávneho styku.

Návrh vychádza zo stanoviska, že úlohou Občianskeho zákonníka je regulovať súkromnoprávne vzťahy. Preto sa snaží oprostíť úpravu Občianskeho zákonníka o všetky postuláty nenormatívneho obsahu, či už hodnotové, alebo edukačné, a to aj napriek tomu, že mnohé z nich sú nesporne dôležité. Dôvodom tohto prístupu je v prvom rade skutočnosť, že základné hodnotové otázky sú už riešené priamo v Ústave SR, preto je zbytočné ich opakovať. Opakovanie by, navyše, mohlo vyvolávať prípadné problémy, ak by sa použili na postulovanie toho istého rôzne formulácie. Popri tom, Občiansky zákonník nemá byť učebnicou, preto nie je jeho úlohou vysvetľovať základné konštrukcie súkromného práva ani ozrejmovvať idey, z ktorých vychádzajú. Rovnako nemá Občiansky zákonník rozuzľovať rôzne teoretické spory, ak to nie je potrebné pre pochopenie a použitie noriem Občianskeho zákonníka. Opačný prístup by mohol neprimerane zväzovať budúci rozvoj náuky a judikatúry, prostredníctvom ktorých možno význam písaného práva elasticky prispôsobovať novým pomerom. Občiansky zákonník by taktiež nemal riešiť otázky, ktoré podústavnému právu neprislúchajú (napr. záväznosť zvyklostí a obyčajov).

Návrh preto neobsahuje napríklad vymedzenie cieľa, resp. významu úpravy občianskoprávných vzťahov (§ 1 ods. 1 OZ). Rovnako neobsahuje ani podrobné pozitívne vymedzenie vecnej pôsobnosti Občianskeho zákonníka. Na rozdiel od doterajšej úpravy (§ 1 ods. 2 a 3 OZ) Návrh uvádza len toľko, že upravuje súkromnoprávne vzťahy bez ďalšieho spresnenia, či ide o vzťahy majetkové, prípadne osobnomajetkové a pod. Návrh vychádza z názoru, že takéto vymedzenie nie je potrebné, pretože to, aké vzťahy upravuje Občiansky zákonník, je dané priamo jeho obsahom. Okrem toho, podrobné vymedzenie vecnej pôsobnosti Občianskeho zákonníka by so sebou prinášalo riziko, že niektorá oblasť bude opomenutá, čo by mohlo zbytočne vyvolávať pochybnosti.

Návrh z uvedených dôvodov nevymedzuje ani základné zásady. Odchyľuje sa tým napr. od úpravy ČOZ, resp. projektov z r. 1998, 2010 či 2015. Mnohé zo zásad súkromného práva vyplývajú priamo z Ústavy SR, navyše, ani v právnej náuke nie je úplná zhoda na katalógu základných zásad súkromného práva.¹ Okrem toho, čo je zásadou, na ktorej je budované súkromné právo, musí vyplývať predovšetkým z jeho obsahu. Akékoľvek vymedzenie základných zásad by so sebou prinášalo riziko opomenutia niektorej zásady, čo by mohlo zbytočne vyvolávať pochybnosti. Dôležité preto nie je postulovanie zásad, ale to, aby tieto zásady prežiarovali cez samotnú právnu úpravu. Koniec-koncov, nie je úlohou legislatívy, ale náuky a judikatúry, aby z písaného práva dekodeovali zásady, na ktorých je právo postavené, ako aj riešenia ich prípadného konfliktu, teda aby dekodeovali to, čo sa postulátmi nedá celkom dobre a komplexne vyjadriť. To ale, samozrejme, neznamená, že Návrh nie je postavený na žiadnych zásadách. Naopak, o mnohých prijatých riešeniach tej ktorej životnej situácie rozhodovali práve príslušné zásady, ako napr. zásada individuálnej autonómie, zásada ochrany slabšieho, zásada poctivosti či zásada zákazu zneužitia práva.

II. K jednotlivým ustanoveniam Návrhu

1. Predmet Občianskeho zákonníka (§ 1)

V § 1 Návrh upravuje vecnú pôsobnosť Občianskeho zákonníka. Uvádza sa pritom len to, že Občiansky zákonník upravuje súkromnoprávne pomery v rozsahu, v akom ich neupravujú iné právne predpisy. To znamená, že na akýkoľvek súkromnoprávny vzťah, hoc aj upravený

¹ Ako to vyplýva napr. z porovnania jednotlivých slovenských učebníc občianskeho práva.

osobitným zákonom, sa bude subsidiárne uplatňovať Občiansky zákonník, a to aj bez toho, aby táto subsidiarita bola v osobitnom zákone deklarovaná.

Návrh odkazom len na súkromnoprávne vzťahy zároveň – ako bolo uvedené – upúšťa od presného vymedzenia vecnej pôsobnosti Občianskeho zákonníka. Namiesto takéhoto pozitívneho vymedzenia bol zvolený len odkaz na súkromnoprávne pomery bez toho, aby sa špecifikovalo, ktoré z nich spadajú pod úpravu Občianskeho zákonníka. Dôvodom tohto prístupu je skutočnosť, že detailná špecifikácia nie je potrebná, pretože ju plne vystihuje spomenutý odkaz na súkromnoprávne pomery. Navyše, vymenúvanie jednotlivých pomerov, ktoré spadajú do pôsobnosti Občianskeho zákonníka, by vzhľadom na rôznorodosť ich povahy ako aj ich vymedzenia v náuke mohlo prinášať riziko opomenutia niektorých z nich či iných nepresností. Z rovnakého dôvodu sa Návrh nesnaží ani o definíciu súkromnoprávných pomerov, ponechávajúc túto otázku na náuku a judikatúru.

Výraz „pomer“ je tu pritom chápaný širšie ako vzťah. Vzťahom Návrh rozumie určitú vnútornú spojitosť aspoň dvoch osôb, teda pomer, v ktorom sú osoby navzájom zviazané nejaký právnym putom. Naopak, pomerom sa myslí, nielen vzťah vo vyššie vymedzenom zmysle, ale akékoľvek vzájomné postavenie viacerých osôb z hľadiska príslušnej právnej normy. Napríklad vlastnícke právo nie je v zmysle uvedeného vzťahom medzi osobami (inak by sme museli pripustiť, že medzi vlastníkom a každou jednou osobou na celom svete existuje právny vzťah). Je však právnym pomerom, pretože z pohľadu právnej normy je pomer medzi osobami taký, že vlastník má výlučné panstvo nad vecou, a ostatné osoby k tejto veci takéto výlučné panstvo nemajú. Výraz „pomer“ bol teda zvolený ako pojem všeobecný, nadradený výrazu „vzťah“.

Návrh v § 1 zároveň rieši vzťah medzi Občianskym zákonníkom a osobitnými predpismi, a to tak, že súkromnoprávne vzťahy sa spravujú Občianskym zákonníkom vždy, keď sa nejaká otázka nerieši podľa osobitného predpisu. Ide teda o vyjadrenie myšlienky, že Občiansky zákonník je všeobecným predpisom súkromného práva.

Na rozdiel od predchádzajúcej verzie Návrhu z r. 2020 ako aj Projektu z r. 2015 však Návrh už neoznačuje Občiansky zákonník za základný predpis súkromného práva. Takéto vymedzenie totiž narážalo na ústavnoprávnu zásadu, že všetky podústavné zákony sú si rovné. Nie je preto možné deklarovať, že Občiansky zákonník je základným súkromnoprávnym predpisom. To ale, samozrejme, neznamená, že sa v praxi nemôže Občiansky zákonník za základný predpis súkromného práva považovať. Dôvodom však nie je jeho osobitné postavenie v hierarchii predpisov, ale skutočnosť, že upravuje mnohé základné otázky súkromného práva. Túto črtu Občianskeho zákonníka však nie je potrebné osobitne deklarovať.

2. Podmienečnosť a bezpodmienečnosť súkromnoprávnej úpravy (§ 2)

Návrh v § 2 rieši otázku dispozitívnosti a kogentnosti právnej úpravy. Predchádzajúce projekty otázku dispozitívnosti riešili tak, že sa stranám umožňovalo upraviť si vzájomné práva a povinnosti odchylné od zákona, ak to zákon výslovne nezakazuje, alebo ak tomu bránili dobré mravy, verejný poriadok alebo iné dôvody.

Toto vymedzenie však podstatu dispozitívnosti nevystihovalo presne. Tá totiž nespočíva v tom, že sa stranám „umožní“ odchyliť sa od zákona, ale v tom, že sa zákonná úprava použije len za podmienky, že strany si príslušnú otázku neupravili po svojom.² Ide zároveň aj o zmenu optiky. Podľa čl. 2 ods. 3 Ústavy SR môže totiž každý konať, čo nie je zákonom zakázané. Občiansky zákonník nemá preto čo „dovoľovať“, resp. „umožňovať“ odchylnú úpravu. Odchylná úprava nie je teda podmienená „dovolením“ zo strany Občianskeho zákonníka, ale naopak, použitie Občianskeho zákonníka je podmienené absenciou odchylné úpravy.³ Dispozitívne právne pravidlá (teda právne normy zistené z ustanovení právneho predpisu) sú teda také pravidlá, ktoré – hoci sú všeobecne platné aj účinné – sú pre individuálne určených, konkrétnych adresátov záväzných len vtedy, ak ich uplatnenie nebolo vylúčené odchylnou autonómnou úpravou. Preto na označenie dispozitívnosti právnej úpravy Návrh používa označenie „podmienečne záväzných pravidlá“. Návrh pritom používa výraz „pravidlo“ a nie „ustanovenie“, pretože obsahom súkromného práva sú právne pravidlá správania (teda právne normy) a nie normatívne právne vety (resp. ustanovenia). Tie sú len nosičom, nie však

² Porovnaj KNAPP, V. Právo kogentní a dispozitívni, heteronomní a autonómni. In *Právnik*, roč. CXXXIV, 1995, č. 1, s. 1 - 11.

³ Pozri CSACH, K. Miesto dispozitívnych a kogentných právnych noriem (nielen) v obchodnom práve (I. časť – Všeobecné otázky a rozbor kogentných noriem). In *Právny obzor*, roč. 90, 2007, č. 2, s. 102 – 121.

obsahom.⁴ Kogentným či dispozitívnym teda nie je samotné ustanovenie, ale právna norma, ktorá z neho (alebo z niekoľkých ustanovení spolu) vyplýva.

Uplatnenie podmiennečne záväzných pravidiel je podľa Návrhu vylúčené vo viacerých prípadoch. Prvým je prípad, ak sa v právnom úkone určilo niečo iné. Rozumie sa tým jednak prípad, ak si strany svoj vzťah zmluvou alebo uznesením upravili tak, že podmiennečne záväzné pravidlo popri tejto úprave neobstojí, a jednak prípad, ak niekto sám jednostranne určil inak, samozrejme, len ak možnosť autonómnej úpravy závisí len od neho (napr. v splnomocnení splnomocniteľ určí podmienky plnomocnenstva odchyľne od zákona). Druhým prípadom je situácia, ak by sa uplatnenie zákonného pravidla priecilo zjavnému zámeru strán právneho úkonu (t. j. ak ide o jednostranný úkon zámeru jednej strany alebo ak ide o viacstranný úkon spoločnému zámeru všetkých strán). Ide teda o situáciu, keď strana síce niektoré podmiennečne záväzné pravidlo v právnom úkone nevylúčila (lebo naň napr. vôbec nepomýšľala), avšak dôsledky jeho uplatnenia by nezodpovedali jej zjavnému zámeru. Zámer pritom musí byť zjavný, teda taký, ktorý nielenže nevyvoláva pochybnosti, ale ktorý z posúdenia okolností prípadu vyplýva očividne, jasne. Slovo „priecilo“ bolo zvolené, aby sa zdôraznilo, že nepostačuje akýkoľvek rozpor, ale len rozpor kvalifikovaný, teda taký, ktorý by zjavný zámer nie iba sťažoval, ale rovno podkopával. Tretím prípadom, keď sa podmiennečne záväzné pravidlá nepoužijú, je po vzore § 558 ods. 2 ČOZ prípad, ak by sa to v obchodnom styku priecilo obchodným zvyklostiam, pričom ani tu nebude postačovať akýkoľvek drobný, ale len kvalifikovaný rozpor („priecilo“). Všetky tri uvedené situácie sú na sebe nezávislé. Na vylúčenie podmiennečne záväzných pravidiel tak stačí, že nastane ktorákoľvek, hoci i len jedna z nich.

Obdobne, podstata kogentnej úpravy nespočíva ani tak v tom, že sa strany od nej nemôžu odchyliť, ale skôr v tom, že sa uplatní aj v prípade, ak sa strany od nej odchyľili. Kogentná úprava sa teda použije vždy, bezpodmienečne. Ide teda o bezpodmienečne záväzné pravidlá. Návrh pritom za východisko považuje podmiennečnú záväznosť úpravy. Dôvodom je funkcia občianskeho práva, ktorá nespočíva v prikazovaní alebo zakazovaní, ale v umožnení realizácie súkromných záujmov osôb občianskeho práva. Bezpodmienečná záväznosť je preto daná len vtedy, ak si to vyžadujú dôvody vymedzené v druhej časti § 2 za bodkočiarkou. Ak takýchto dôvodov niet, potom treba skúmanú úpravu považovať za záväznú iba podmiennečne. Dispozitívnosť je teda pravidlom, kogentnosť výnimkou.

Pokiaľ ide o samotné dôvody, pre ktoré treba úpravu považovať za bezpodmienečne záväznú, sú dva. V prvom rade ide o situáciu, keď si priamo zákon vyžaduje bezpodmienečnú záväznosť určitého pravidla. Nie je pritom nevyhnutné, aby to zákon ustanovoval výslovne. Niekedy sa bezpodmienečná záväznosť niektorého pravidla bude dať vyvodiť z toho, že podmiennečná záväznosť by podkopávala význam iného pravidla. V druhom rade ide o situáciu, keď si bezpodmienečnú záväznosť vyžaduje tzv. spoločenský zmysel pravidla. Pod spoločenským zmyslom pravidla sa rozumie zmysel daného pravidla z pohľadu ani nie tak jeho adresátov, ale skôr spoločnosti ako takej. Zmyslom podmiennečne záväzných pravidiel je primárne vyplniť medzery, ktoré strany vo svojich vzťahoch ponechali neupravené. Zmysel niektorých pravidiel však môže spočívať nie alebo nielen v dopĺňaní vôle strán, ale aj v iných spoločenských úlohách. Niektoré pravidlá chránia napr. verejný poriadok, práva tretích osôb (napr. veriteľov, členov atď.) či ochranyhodné záujmy druhej strany (napr. strany sa nemôžu dohodnúť, že hoci jedna z nich trpí duševnou poruchou, ich zmluvy budú platné). Tu treba zdôrazniť, že podľa Návrhu nepostačuje na bezpodmienečnú záväznosť len skutočnosť, že je to v záujme druhej strany. Vždy treba posúdiť, či je tento záujem hodný ochrany. Uvedený výpočet je len demonštratívny. Bude na judikatúre a náuke, aby posúdila, či existujú aj iné spoločenské zmysly právnych pravidiel, ktoré si vyžadujú ich bezpodmienečnú záväznosť, teda či existuje dôvod zasiahnuť do ústavného práva konať všetko, čo nie je zakázané. Treba taktiež zdôrazniť, že príkladom uvedené dôvody sa budú častokrát navzájom prelínať.

3. Výklad súkromného práva (§ 3)

Na rozdiel od súčasnej úpravy Návrh vymedzuje základné otázky výkladu súkromného práva. Dôvodom tejto úpravy je existujúca prax, ktorá neraz výklad právneho predpisu obmedzuje len na zistenie jeho jazykového významu. Z formulácie „ustanovení súkromného práva“ pritom vyplýva, že táto úprava sa použije na celé súkromné právo, nielen na výklad ustanovení Občianskeho zákonníka. Návrh si však nekladie ambíciu byť učebnicou, preto výkladové pravidlá vymedzuje len veľmi obmedzene. Návrh pritom vychádza z trojčlenenia výkladových pravidiel na pravidlá jazykové („jazykový význam slov“), systémové („postavenie

⁴ Pozri PROCHÁZKA, R., KÁČER, M. *Teória práva*. 2. vyd., Bratislava : C. H. Beck, 2019, s. 199 a nasl.

[ustanovení] v právnem poriadku“) a funkcionálne („účel [ustanovení] a hodnotové zameranie súkromného práva“).⁵

Pravidlá jazykového výkladu slúžia na ozrejmienie jazykového významu slov. Radia sa tu najmä gramatické či sémantické pravidlá, ale napr. aj tzv. formálno-systematické pravidlá, ktoré pomáhajú zistiť jazykový význam na základe kontextu, v ktorom sa jazykový výraz používa v spojitosti s inými ustanoveniami (napr. v kontexte viacerých ustanovení tej istej rubriky – *argumentum a rubrica*). Návrh pritom zdôrazňuje, že výklad sa nemôže obmedziť iba na jazykové pravidlá („nielen“). Preto aj v prípade, ak jazykové pravidlá dostatočne ozrejmi význam slov, je potrebné slová podrobiť aj ostatným výkladovým pravidlám.

Cieľom pravidiel systémového výkladu je nájsť taký význam slov, ktorý by zodpovedal jazykovému významu a zároveň by neodporoval právnym predpisom vyššej právnej sily (vertikálny súlad), resp. normatívnymi zásadami právneho systému, prípadne príslušného právneho odvetvia (horizontálny súlad).

Funkcionálne pravidlá výkladu sa odvolávajú na mimojazykové a mimosystémové predpoklady, za ktorých má právna norma fungovať. Pôjde tu predovšetkým o tzv. teleologický výklad, založený na zisťovaní účelu právnej úpravy. Zohľadniť však treba nielen účel individuálneho ustanovenia, ale aj hodnotové zameranie súkromného práva. Cieľom funkcionálnych pravidiel je tak nájsť taký význam slov, ktorý by neodporoval účelu právnej úpravy ani systému hodnôt, na ktoré je zamerané súkromné právo. Návrh – aby nehatil rozvoj judikatúry a náuky reflektujúci vývoj spoločnosti – ponecháva priestor aj na zohľadnenie iných, doplnkových výkladových (či skôr validačných) pravidiel (napr. porovnávací výklad alebo historický výklad).

Návrh sa obmedzuje len na vymedzenie výkladových pravidiel, ktoré treba zohľadniť vždy. Nie je preto možné – ako bolo uvedené –, aby sa význam slov hľadal iba v niektorej skupine týchto pravidiel. Taktiež nie je možné ľubovoľne si medzi týmito skupinami vybrať. Návrh však zámerne nijako nerieši otázku prednosti jednej skupiny pravidiel pred druhými. Túto otázku totiž nie je možné v celej jej šírke vystihnúť jednoduchou a zovšeobecňujúcou úpravou. So zámerom vyhnúť sa zbytočným pochybnostiam, ktoré by mohla vyvolávať nepresná alebo neúplná úprava, bola preto táto zložitá otázka ponechaná na judikatúru a náuku. Cieľom navrhovanej úpravy je tak len to, aby sa pri výklade zohľadňovali všetky tri vyššie vymedzené skupiny pravidiel.

4. Analógia a teleologická redukcia (§ 4)

Návrh v § 4 zakotvuje popri možnosti analógie *legis* aj možnosť analógie *iusuris* ako aj teleologickej redukcie, a to nielen pre Občiansky zákonník, ale pre celú oblasť súkromného práva („[p]rípad v súkromnom práve neupravený“). Dôvodom tohto rozšírenia oproti doterajšiemu stavu (§ 853 ods. 1 OZ) je najmä dať orgánom aplikujúcim právo právny základ, aby sa mohli uchýliť nielen k analógii zákona, ale aj k analógii práva a teleologickej redukcii. Ich zákonná úprava totiž doteraz absentovala, čo mohlo na najmä na súdoch vyvolávať pochybnosti o použiteľnosti týchto mechanizmov. Z imperatívnosti zvolených slov („posúdi“, „neposúdi“) pritom vyplýva, že nejde len o možnosť, ale zároveň aj o povinnosť aplikovať tak analógiu, ako aj redukciu, ak sú na to splnené podmienky.

Vzhľadom na to, že analógia a teleologická redukcia sú nástrojmi dotvárania práva, resp. vyvodzovania pravidiel z iných pravidiel (inferencia), a nie nástrojmi výkladu (interpretácia), sú upravené samostatne, mimo ustanovenia o výklade.

A. Analógia *legis* (§ 4 ods. 1)

Úprava analógie *legis* (úsudok z podoby zákona) v Návrhu do istej miery nadväzuje na § 853 ods. 1 OZ. Na rozdiel od neho sa však za predpoklad použitia analógie nepovažuje len obsahová a účelová podobnosť, ale aj skutočnosť, že prípadu zodpovedá skôr úsudok z podoby než z opaku. Aj pri obsahovo a účelovo blízkej úprave môže byť totiž prítomný prvok, ktorý spôsobí, že táto úprava nebude môcť byť na zákonom neupravený prípad použitá. Nezahrnutie určitých prípadov do hypotézy právnej normy (teda neupravenie určitého prípadu) totiž nemusí byť dôsledkom opomenutia zo strany zákonodarcu, ale jeho úmyslom (napr. *argument a contrario*, *e silentio*). Návrh pritom osobitne neustanovuje, ako zistiť, či prípadu zodpovedá skôr úsudok

⁵ Porovnaj FÁBRY, B., KASINEC, R., TURČAN, M. *Teória práva*. 2. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer, 2019, s. 220, kde však autori funkčné pravidlá výkladu označujú ako teleologické.

z podoby než z opaku. Odpoveď bude závisieť od výkladu príslušných ustanovení, ktorých analogické použitie sa skúma, ako aj od povahy neupraveného prípadu.

To, že sa na prípad nedá použiť žiadne zákonné pravidlo (právna norma), treba pritom chápať tak, že analógia má svoje miesto nielen tam, kde niet výslovnej úpravy, ale aj tam, kde sice výslovná úprava je, no význam tejto úpravy treba podľa odseku 3 teleologicky redukovať.

Na rozdiel od doterajšej úpravy (§ 853 ods. 1 OZ) Návrh nehovorí o „vzťahoch“, ale po vzore § 10 ČOZ o „prípade“. Dôvodom je skutočnosť, že analógia môže dopadať nielen na otázky právnych vzťahov, ale aj na otázky, ktoré stoja mimo právneho vzťahu (napr. na určité otázky absolútnych, teda nevzťažných právnych pomerov).

B. Analógia *iuris* (§ 4 ods. 2)

V súvislosti s analógiou *iuris* (úsudok z práva) Návrh zakotvuje pravidlo, v zmysle ktorého je možné sa k nej utiekať len za predpokladu, ak prípad nemožno vyriešiť ani podľa výslovnej úpravy, ani podľa analógie *legis*. Súd preto nemôže aplikovať analógiu *iuris*, ak riadne nepreskúmal možnosť analógie *legis*. Nemôže teda prípad, ktorý nie je v zákone výslovne upravený, riešiť hneď podľa zvyklostí a hodnotového zamerania súkromného práva. Ak totiž existuje úprava, ktorá by sa dala na prípad použiť na základe analógie *legis*, potom musí túto úpravu súd aj použiť. Zabezpečí sa tým rovnováha medzi súdnou mocou a mocou zákonodarnou. Návrh ďalej upravuje, ako sa má prípad podľa analógie *iuris* posúdiť. Podľa návrhu treba na prípad použiť zvyklosti a zároveň aj hodnotové zameranie súkromného práva, pričom sa po vzore čl. 1 ods. 3 ZGB, Projektu z r. 2015 a § 10 ods. 2 ČOZ zohľadní aj ustálenú náuku a judikatúry. Výsledné riešenie musí byť pritom čo najrozumnejšie aj najspravodlivejšie.

C. Teleologická redukcia (§ 4 ods. 3)

O teleologickú redukciu ide vtedy, ak sa prípad sice dá posúdiť podľa zákonného pravidla, no takéto posúdenie by viedlo k popretiu účelu tohto pravidla ako aj hodnotového zamerania súkromného práva („priečilo“). V takýchto prípadoch Návrh po vzore Projektu z r. 2015 a § 2 ods. 2 *in fine* ČOZ poskytuje právny základ pre to, aby súd nemusel príslušné pravidlo na posudzovaný prípad použiť. Pri teleologickej redukcii však treba postupovať najvyššou opatrne, keďže tu ide o postup *contra verba legis*. Musia preto jestvovať pádne dôvody, ktoré na základe preskúmania účelu pravidla a hodnotového zamerania súkromného práva opodstatňujú záver, že zákonodarca posudzovaný prípad v skutočnosti vôbec nechcel zahrnúť do hypotézy právneho pravidla, a preto treba toto pravidlo teleologicky redukovať, zúžiť.⁶ Z použitia spojky „a“ pritom vyplýva, že sa nemožno obmedziť len na posúdenie účelu či len na posúdenie hodnotového zamerania: uplatnenie pravidla sa musí priečiť obom súčasne, aj keď častokrát obe tieto kritériá splynú v jedno. Následne sa prípad môže posúdiť napr. podľa všeobecnejšieho právneho pravidla, prípadne podľa analógie.

5. Pravidlá pre súdne uváženie (§ 5)

Po vzore čl. 4 ZGB Návrh v § 5 upravuje situáciu, keď súkromné právo umožňuje súdu určitú otázku rozhodnúť podľa vlastnej úvahy (napr. výšku hodnoty nároku, ak sa nedá presne určiť inak alebo ak by bolo presné určenie neúčelné) alebo vyžaduje od súdu, aby zhodnotil okolnosti a dôvodnosť (napr. zhodnotenie dôvodnosti obavy vyvolanej bezprávnou vyhrážkou). V takýchto prípadoch Návrh od súdu vyžaduje, aby rozhodol čo najrozumnejšie a najspravodlivejšie. Úvaha preto nie je ponechaná na ľubovôľu súdu; súd bude musieť zdôvodniť, prečo prijaté riešenie je podľa neho to najlepšie. Nejde pritom o procesné pravidlo, pretože ide o situácie, kde súd svojím rozhodnutím v podstate vyplní priestor ponechaný mu zákonodarcom na dotvorenie hmotnoprávneho stavu v závislosti od konkrétnych okolností prípadu.

6. Poctivosť (§ 6)

Návrh inšpirujúci sa čl. 2 ods. 1 ZGB či § 242 BGB („*Treu und Glaube*“), § 6 ods. 1 ČOZ („*poctivosť*“) či Projektom z r. 2015 zakotvuje pravidlo, aby sa každý pri výkone svojich práv a plnení svojich povinností správal čestne a poctivo. Dôvodom je skutočnosť, že absencia výslovnej úpravy môže brániť tomu, aby sa v okolnostiach konkrétneho prípadu zohľadňovala

⁶ Pozri MRVA, M., TURČAN, M. *Interpretácia a argumentácia v práve*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2016, s. 67-68.

poctivosť či čestnosť niektorej osoby. Požiadavka konať čestne a poctivo je pritom pre spoločnosť a korektnosť vzťahov nesmierne dôležitá. Preto ju Návrh zakotvuje výslovne.

V Návrhu vymedzená povinnosť správať sa poctivo (v širšom zmysle) pritom v sebe zahŕňa dve zložky: povinnosť správať sa čestne a povinnosť správať sa poctivo (v užšom zmysle). Čestné správanie je také, ktoré je založené na lojalite, vernosti voči druhej osobe, na zohľadňovaní záujmov druhej strany („*Treu*“). Napríklad ak niekto svojím správaním vyvolal v druhej strane určité ochranyhodné dôvodné očakávania, potom jeho následné správanie, ktorým sa popiera jeho predošlé správanie, nie je voči druhej strane čestné, hoci nemusí byť nevyhnutne nepoctivé. Poctivé je konanie vtedy, ak je dôveryhodné („*Glaube*“), tzn. napr. ak nie je vedené vedľajšími úmyslami, ktorých jediným cieľom je poškodiť druhú stranu. Obidve tieto zložky spoločne pritom tvoria povinnosť správať sa poctivo, čo deklaruje aj názov ustanovenia. Návrh preto v ďalšom texte používa na označenie povinnosti správať sa čestne a poctivo už len súhrnné výrazy „poctivosť“, „poctivý“, „nepoctivý“ a pod. Návrh v tejto súvislosti nepreberá z Projektu z r. 2015 výraz „dobrá viera“, pretože na označenie tzv. subjektívnej dobrej viery sa používa výraz „dobromyseľnosť“. Na označenie tzv. objektívnej dobrej viery Návrh používa práve výraz „poctivosť“.

Poctivosť treba chápať objektívne. Nie je preto podstatné subjektívne vnímanie jednej zo strán, ale to, ako sa príslušné správanie za daných okolností javí objektívne. Pri skúmaní poctivosti bude rolu zohrávať aj pomerovanie záujmov, a to tak záujmov verejných (napr. ochrana istoty právneho styku, ochrana dôvery), ako aj súkromných ochranyhodných záujmov konkrétnych strán. Pri poctivosti sa totiž posudzuje najmä osobitný, individuálny vzťah medzi konkrétnymi osobami, preto treba zohľadňovať aj ich vzájomné záujmy. V tomto smere sa poctivosť odlišuje od dobrých mravov, kde rozhodujúcim kritériom nie je pomerovanie záujmov, ale všeobecný právny cit spoločnosti, jej povedomie o tom, aký obsah a účel právnych úkonov chce mať v právnom obrate a aký už nie.⁷ Poctivosť preto nemožno na pozadí Návrhu stotožňovať s dobrými mravmi. Aj konanie, ktoré je v súlade s dobrými mravmi, môže byť nepoctivé, a, naopak, konanie, ktoré je poctivé, môže byť v rozpore s dobrými mravmi. Napríklad, uzavretie zmluvy o predaji ambulancie by teoreticky mohlo byť považované za rozporné s dobrými mravmi (*posito, sed non concessio*), hoci v pomere medzi stranami nemusí ísť o žiadne nepoctivé konanie. Na druhej strane, uzavretie kúpnej zmluvy ako takej nie je v rozpore s dobrými mravmi, ale ak predávajúci napr. zamlčí vadu predávanej veci, potom jeho konanie môže byť posúdené ako nepoctivé. Dobré mravy sú preto korektívom pre prípustnosť určitého obsahu a účelu právnych úkonov,⁸ kým poctivosť sama osebe, bez ďalšieho korektívom vôbec nie je. Význam právneho zakotvenia povinnosti správať sa poctivo totiž spočíva v tom, že umožní založiť určité vedľajšie povinnosti tam, kde ich nepredpokladá ani zmluva, ani zákon. Napríklad z povinnosti poctivosti sa bude dať v niektorých prípadoch a v závislosti od individuálnych okolností vyvodiť informačná povinnosť, povinnosť poctivého plnenia záväzkov, povinnosť spolupráce či ochrany druhej strany. Právne zakotvenie povinnosti správať sa poctivo taktiež umožní konkretizovať existujúce povinnosti, prípadne môže slúžiť ako interpretačné pravidlo.

Z tohto dôvodu návrh nehovorí o poctivom výkone a plnení povinností, ale o správaní sa pri výkone práv a plnení povinností. Obsah práva a povinnosti je totiž už daný, poctivosť ho môže len dopĺňať, prípadne konkretizovať alebo interpretovať. Ak by išlo o nepoctivý výkon alebo plnenie povinností, neuplatní sa preto § 6 alebo § 7, pri ktorom sa však odoprie právna ochrana, len ak ide o správanie zarážajúce nepoctivé.

Návrh v § 6 hovorí o poctivosti len v súvislosti s výkonom práv a plnení povinností, tak ako to normuje aj nemecká či švajčiarska úprava. Neprebrala sa tak úprava česká, ktorá o povinnosti poctivosti hovorí v súvislosti s právnym stykom vôbec. Dôvod je ten, že iné situácie budú spadať podľa § 7 alebo § 8, kde však nepostačuje nepoctivé konanie, ale musí ísť o konanie zneužívajúce. Dôvodom je obava, aby sa z takto široko koncipovanej povinnosti poctivosti nevyvodzovali povinnosti, ktoré nesúvisia a nedopĺňajú už existujúce povinnosti, čo by mohlo byť v rozpore s čl. 2 ods. 3 Ústavy SR („nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá“).

⁷ Na právne citenie obyvateľstva poukazuje aj J. Lazar. Pozri LAZAR, J. „Dobré mravy“ v občianskom práve. In PRUSÁK, J., BAKOŠOVÁ, E., VACULÍKOVÁ, N. (red.). *Slušnosť v práve*. Nadácia Š. Lubyho : Bratislava, 1992, s. 112.

⁸ Porovnaj MELZER, F., TÉGL, P. In MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – veľký komentár. Svazek I. § 1–117*. Praha : Leges, 2013, s. 120; alebo SZPUNAR, A. *Nadużycie prawa podmiotowego*. Kraków : Polska Akademia Umiejętności, 1947, s. 64–69.

Po vzore nemeckej úpravy Návrh vyžaduje poctivosť „v miere všeobecne vyžadovanej v prípadoch daného druhu“. Dôvodom je predovšetkým fakt, že nie v každom prípade sa vyžaduje brať náležitý ohľad na záujmy druhej strany, resp. vedľajšia informačná povinnosť vyvodená z poctivosti môže mať v rôznych prípadoch rôzny obsah. Iná môže byť napr. úroveň v styku medzi obchodníkmi a iná v styku so spotrebiteľom.

7. Zneužitie práva a iného právneho postavenia (§ 7)

Nadväzujúc na zakotvenie povinnosti poctivosti Návrh v § 7 a v súlade so spoločenskou (sociálnou) funkciou súkromného práva⁹ upravuje zákaz zneužitia práva a iného právneho postavenia a následky jeho porušenia. Navrhnutá úprava predstavuje korekčný mechanizmus, ktorý odopiera právnu ochranu výkonu vlastného práva, resp. využitiu inej právnej pozície, ktoré sa v okolnostiach konkrétneho prípadu zarážajúco prieči poctivosti (teda čestnému a poctivému konaniu). Návrh sa teda líši od úpravy § 3 ods. 1 OZ, a to v niekoľkých smeroch.

Po prvé, Návrh už neodkazuje na dobré mravy, pretože tie sú – ako bolo vysvetlené v súvislosti s povinnosťou správať sa poctivo – korektívom prípustnosti určitého druhu, resp. – presnejšie – obsahu a účelu právnych úkonov. Dobré mravy umožňujú vytvoriť určité nové pravidlo správania sa v prípadoch, ktoré nie sú v zákone upravené, opierajúc sa o všeobecný právny cit v spoločnosti a abstrahujúc od toho, ako sa jeden subjekt správa voči druhému. Konanie, ktoré bude v rozpore s takto vytvorenou normou, bude v rozpore s dobrými mravmi, čo v dôsledku znamená, že nedôjde k vzniku práv a povinností. Naopak, poctivosť má miesto tam, kde sa *in concreto* posudzuje správanie, ktorého obsah je už normatívne daný, jednej osoby voči druhej.

Po druhé, namiesto dobrých mravov Návrh narába s poctivosťou. Poctivosť bola vysvetlená pri § 6; môže ísť o rôznorodé situácie, napr. ak niečo využíva svoje právo, hoci jediným záujmom je poškodiť iného, alebo ak niekto svojím konaním narušuje ochrany hodnú dôveru druhej strany, ktorú u nej svojím vlastným predchádzajúcim konaním vyvolal. Pod spoločenským zmyslom treba rozumieť účel, ktorému príslušné subjektívne právo slúži podľa všeobecného právneho citu spoločnosti. Nejde teda o zmysel, ktorý má dané právo *pre* spoločnosť, ale o zmysel, ktorý má dané právo *podľa* spoločnosti. Môže ísť napríklad o využívanie práva, ktoré je však ustanovené na ochranu záujmu tretieho (napr. rodičovské práva nie sú ustanovené v záujme iba rodiča, ale predovšetkým aj v záujme dieťaťa). Prípadne môže ísť o využívanie práva, ktoré bolo síce ustanovené v záujme oprávneného, ale ktoré sa využíva na cieľ, ktorému toto právo neslúži (napríklad ak by spoločník obchodnej spoločnosti hlasoval o vzdaní sa nároku spoločnosti na náhradu škody, ktorú jej spôsobil ako jej štatutárny orgán).¹⁰

A po tretie, nepoctivosť musia byť „zarážajúca“. Zmyslom tejto požiadavky nie je ani tak zakotviť pravidlo, ako postupovať v pochybnostiach. Ak totiž existujú rozumné pochybnosti, či ide o zneužitie, potom daný prípad za zneužitie považovať nemožno. Zmysel požiadavky na zarážajúcu nepoctivosť preto spočíva v niečom inom. Prostredníctvom tejto požiadavky sa chce zdôrazniť výnimočnosť odopretia právnej ochrany určitému právu, tzn. že k odopretiu právnej ochrany práva sa musí pristupovať reštriktívne. O zarážajúcu nepoctivosť pôjde preto v situácii, keď iné nástroje ochrany záujmov druhej strany nie sú dostatočné a zároveň keď je zneužívajúci charakter – resp. právny záver o ňom – očividný (zarážajúci) už akosi na prvý pohľad, teda keď po preskúmaní okolností konkrétneho prípadu musí byť úsudok o zneužití práva jasný bez potreby zamýšľať sa, či intenzita je naozaj dostatočná. Dôvodom tohto reštriktívneho prístupu je, aby sa úprava zneužitia práva nestala zdrojom bezprávia.

Zmyslom novej úpravy je znemožniť, aby sa v okolnostiach konkrétneho prípadu poskytla ochrana správaniu, ktoré je zneužívajúce. Cieľom však nie je korekcia tvrdosti zákona. Súd preto nemôže odoprieť ochranu výkonu práva len preto, že sa síce v okolnostiach konkrétneho prípadu javí ako tvrdý a nespravodlivý, ak nejde o taký výkon, ktorý sa zarážajúco prieči poctivosti alebo spoločenskému zmyslu daného práva.

Návrh neustanovuje nejaké presné kritériá na posúdenie toho, kedy ide o zarážajúcu nepoctivú konanie. Dôvodom je nemožnosť takéhoto zovšeobecnenia. Na niektorých miestach však návrh určité návod dáva, a to z dôvodu, aby sa na danom mieste uvedené kritériá

⁹ Pozri LAZAR, J. Inštitút zákazu zneužitia subjektívnych práv v systéme súkromného práva. In BLAHO, P., LAZAR, J., PRUSÁK, J. (red.). *Zákaz zneužitia práva*. Bratislava : IURA EDITION, 2001, s. 35-36.

¹⁰ Pozri ČOLLÁK, J. *Zákaz zneužitia práva v súkromnom práve a v práve obchodných spoločností*. Bratislava : C. H. Beck, 2018.

skutočne zohľadnili. Návrh tak činí napr. pri úprave zneužitia námietky premlčania, pri úprave nezohľadnenia prepadnutia lehoty či pri úprave zmlčania práv.

Návrh sa netýka len výkonu práva, ale v súlade s výsledkami právnej vedy aj využitia iného právneho postavenia.¹¹ Pod iným právnym postavením sa rozumie normatívna situácia danej osoby. Ide predovšetkým o situácie, kedy právna norma predpokladá určité konanie príslušnej osoby, ale toto konanie nie je jej subjektívnym právom. Napríklad ak sa veriteľ a dlžník dohodli, že veriteľ nemusí prijať čiastočné plnenie, nezakladá sa tým, žiadne subjektívne právo veriteľa voči dlžníkovi odmietnuť čiastočné plnenie. Takouto dohodou sa ustanovuje len to, že odmietnutie čiastočného plnenia sa nebude považovať za omeškanie veriteľa. Napriek tomu, že nejde o subjektívne právo, veriteľ môže túto normatívnu situáciu zneužiť, ak zarážajúco nepoctivo odmietne čiastočné plnenie prijať. Toto rozšírenie zároveň znamená, že nikto nemôže mať prospech zo svojho zneužívajúceho (zarážajúco nepoctivého) alebo protiprávneho správania alebo z protiprávneho stavu, ktorý vyvolal alebo nad ktorým má kontrolu. Návrh teda v § 7 pokrýva aj zásadu *nemo turpitudinem suam allegans auditur*. Nie je preto potrebné osobitne ju normovať. Ak totiž niekto faší z takejto situácie, nič nebráni, aby takéto jeho konanie bolo v závislosti od okolností konkrétneho prípadu považované za zneužitie či už práva alebo právneho postavenia.

Návrh v § 7 zároveň pre účely iných ustanovení definuje, kedy je správanie zneužitím.

Dôsledkom zneužitia je odopretie právnej ochrany. Tú nemožno chápať len ako ochranu príslušnými orgánmi, ale aj ako ochranu práva vôbec. Napríklad ak niekto zneužil svoje tvorivé právo a zarážajúco nepoctivo odstúpil od zmluvy, zákaz zneužitia práva už hmotnoprávne pôsobí tak, že takýto úkon bude neplatný. Návrh nedefinuje, čo sa má rozumieť pod odopretím ochrany. V niektorých prípadoch to môže byť spomenutá neplatnosť úkonu, v iných zas napríklad to, že na plnenie, ktoré zodpovedá zneužitému právu, nebude mať oprávnená osoba nárok.

8. Dobromyseľnosť (§ 8)

Návrh v § 8 po vzore čl. 3 ods. 1 ZGB, § 7 ČOZ a Projektu z r. 2015 upravuje problematiku dobromyseľnosti, a to v dvoch smeroch. V prvej vete Návrh zakotvuje vyvrátiteľnú domnienku dobromyseľnosti („predpokladá“). Ide však len o všeobecné pravidlo, z ktorého môžu existovať výnimky ustanovené pre konkrétnu úpravu. V niektorých prípadoch preto táto domnienka nebude platiť, napr. tam, kde zákon výslovne vyžaduje preukázanie dobromyseľnosti. V druhej vete zas Návrh po vzore čl. 3 ods. 2 ZGB zakotvuje pravidlo, že osoba, ktorá zanedbala náležitú starostlivosť, nie je dobromyseľná. Za dobromyseľného sa preto nebude považovať napríklad kupujúci, ktorý síce nevedel, že predávajúci nie je vlastníkom predávanej veci, no dozvedel by sa to, keby nezanedbal náležitú starostlivosť. Aká starostlivosť je náležitá, je upravené v § 9. Druhá veta zároveň vyžaduje nielen nevynaloženie náležitej starostlivosti, ale aj to, aby táto skutočnosť bola dôsledkom nedbanlivosti, či už vedomej, alebo nevedomej, hrubej (zarážajúcej) alebo ľahkej (obyčajnej).

Dôvodom zakotvenia tohto všeobecného pravidla je snaha o jednotný prístup k dobromyseľnosti, bez potreby skúmať, či by sa v tom-ktorom prípade mala dobromyseľnosť predpokladať, resp. či je v tom-ktorom prípade dobromyseľnosť založená len na nevedomosti o určitej skutočnosti, alebo aj na tom, že táto nevedomosť nesmie byť dôsledkom vlastnej nedbanlivosti. Ak teda zákon neustanoví inak, potom sa uplatní všeobecné pravidlo zakotvené v § 8 bez potreby riešiť uvedené otázky.

Ako bolo vysvetlené pri § 6, Návrh z Projektu z r. 2015 nepreberá výraz „dobrá viera“. Tento výraz síce zodpovedá tomu, ako sa dobromyseľnosť označuje v zahraničných právnych poriadkoch („*dobrá víra*“, „*guter Glaube*“) alebo v Obchodnom zákonníku, no súčasnému Občianskemu zákonníku je cudzí. Okrem toho, výraz „dobromyseľnosť“ lepšie vystihuje subjektívnu podstatu problematiky, čím sa dá vyhnúť zbytočným problémom, s ktorými sa niekedy potýka zahraničná úprava, ktorá nie vždy úplne konzistentne rozlišuje dobrú vieru v objektívnom zmysle (pocťivosť) a dobrú vieru zmysle v subjektívnom (dobromyseľnosť). Návrh preto zotrúva na doterajšej terminológii Občianskeho zákonníka.

Pravidlo o dobromyseľnosti sa uplatní všade tam, kde zákon s týmto pojmom narába. Tam, kde s týmto pojmom nenarába, sa neuplatní: v takýchto prípadoch sa otázka dôsledkov

¹¹ Pozri PULKRÁBEK, Z. *Zákaz zneužití práva v rozporu s jeho účelem*. Praha : Eurolex Bohemia, 2007, s. 43 a nasl. Pozri aj LAVICKÝ, P. In LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 až 654). Komentář*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 50.

nevedomosti môže riešiť inými formuláciami („nevedela ani nemohla vedieť“, „nevedela ani nemusela vedieť“). V takýchto prípadoch sa žiadna prezumpcia neuplatní, rovnako sa neuplatní ani pravidlo o zanedbaní náležitej starostlivosti, pretože otázka zanedbania náležitej starostlivosti je už včlenená do formulácie „nemohla vedieť“, resp. „mohla vedieť“, resp. vôbec nie je relevantná, pretože sa nevyžaduje starostlivosť (obyčajná nedbanlivosť), ale len pozornosť, ktorá je včlenená do formulácie „nemusela vedieť“, resp. „musela vedieť“ (zarážajúca nedbanlivosť).

9. Náležitá starostlivosť (§ 9)

Návrh v § 9 pre účely iných ustanovení ustanovuje, čo sa má rozumieť pod náležitou starostlivosťou. Tento výraz Návrh používa na viacerých miestach a vo viacerých významoch. Veľký význam má predovšetkým tam, kde sú právne následky závislé od toho, či príslušná osoba o niečom vedela, resp. nevedela. V tejto súvislosti vstupuje náležitá starostlivosť do rozličných formulácií. Napríklad formulácia „nevedela ani nemohla vedieť“ znamená, že právny následok nastane, resp. nenastane, ak osoba nevedela o určitej skutočnosti a táto nevedomosť nebola dôsledkom zanedbania náležitej starostlivosti (nemohla vedieť). Opačná formulácia „vedela alebo mohla vedieť“ zas vyžaduje, aby osoba o danej skutočnosti buď vedela, alebo že by sa o nej dozvedela, keby nezanedbala náležitú starostlivosť (mohla vedieť). Náležitú starostlivosť treba však odlišovať od iného v Návrhu používaného výrazu, a to od výrazu „primeraná pozornosť“. Kým pri tomto výraze sa vyžaduje, aby bol človek len pozorný, všímavý, pri starostlivosti sa vyžaduje väčšia aktivita, napr. že si – ak si to vyžadujú okolnosti – overí informácie. Primeraná pozornosť sa v Návrhu spája s formuláciou „nevedela ani nemusela“, ktorá si vyžaduje, aby daná osoba o určitej skutočnosti nevedela a aby táto jej nevedomosť nebola dôsledkom zanedbania práve primeranej pozornosti (nemohla vedieť). Obdobne, Návrh pracuje s primeranou pozornosťou aj vo formulácii „vedela alebo mohla vedieť“, kde zas viaže následky na to, že určitá skutočnosť bola danej osobe známa alebo by jej bola známa, keby nezanedbala primeranú starostlivosť (mohla vedieť). Primeraná pozornosť sa teda vyžaduje tam, kde nemusí osoba vynakladať nijakú starostlivosť, vyvíjať aktivitu na to, aby niečo zistila. Pôjde hlavne o situácie, kedy má osoba bez jej aktivity prístup k všetkým potrebným údajom, a je na nej, či z nich vyvodí záver o existencii určitej skutočnosti. Naopak, náležitá starostlivosť sa vyžaduje tam, kde možno od osoby vyžadovať, aby vynaložila určitú aktivitu na to, aby niečo zistila. „Náležitost“ starostlivosti, teda ako ďaleko má táto aktivita siahať, bude závisieť od toho, o aký prípad daného druhu ide.

Inými slovami, ako bolo uvedené pri § 8, nedodržanie náležitej starostlivosti Návrh spája s obyčajnou (ľahkou) nedbanlivosťou, nedodržanie primeranej pozornosti zas so zarážajúcou (hrubou) nedbanlivosťou.

Z § 9 vyplývajú ďalej dve podstatné veci. Prvou je skutočnosť, že pojem „náležitá starostlivosť“ je flexibilný. Nie v každom prípade bude mať rovnaký obsah. Na druhej strane, v prípadoch rovnakého druhu bude mať obsah rovnaký. Iná náležitá starostlivosť môže byť vyžadovaná pri vydržaní a iná pri odporovateľnosti právneho úkonu. Iná náležitá starostlivosť môže byť vyžadovaná od odborníka, keď si niekto objednáva jeho odborné služby, a iná od laika. V tejto súvislosti ale treba byť opatrný, pretože Návrh hovorí o náležitej starostlivosti všeobecne vyžadovanej „v prípadoch daného druhu“. Úroveň starostlivosti, teda to, aká starostlivosť je náležitá, bude závisieť od prípadov daného druhu, nie od toho, či niektorá strana je alebo nie je odborníkom, keď prípady rovnakého druhu nie sú podmienené odbornosťou. Preto napríklad právnik, keď kupuje niekú vec, nie je povinný vynakladať vyššiu starostlivosť než iní ľudia, aby zistil, či nejde o odporovateľný úkon. Na druhej strane, ak si strana objedná právne služby zastupovania pri uzavretí kúpnej zmluvy, potom sa od právnikovi bude vyžadovať vyššia miera starostlivosti než u laikov, pretože v prípade rovnakého druhu (mandátne zmluvy s advokátmi) sa vyžaduje vyššia starostlivosť.

Druhou podstatnou vecou, ktorá vyplýva z § 9, je skutočnosť, že náležitá starostlivosť je v Návrhu chápaná objektívne („všeobecne vyžadovaná“). To znamená, že jej obsah nezávisí od okolností konkrétneho prípadu, ani od povahových črt danej osoby. Preto sa napríklad od odborníkov pre danú oblasť bude vyžadovať rovnaká starostlivosť. Samozrejme, aj tá môže byť odstupňovaná. Napríklad ak ide o špičkového odborníka a jeho služby si objednávame práve preto, lebo je špičkovým odborníkom. Povahové vlastnosti a individuálne okolnosti prípadu, pre ktoré nemohla daná osoba vynaložiť náležitú starostlivosť, stoja teda mimo pojmu náležitej starostlivosti. Zohľadniť ich možno napríklad prostredníctvom zavinenia, ak zákon v spojitosti s náležitou starostlivosťou hovorí o zanedbaní. Naopak, tam, kde taká zmienka absentuje, sa na zavinenie neprihliada. Pojem „všeobecne vyžadovaná“ zároveň znamená, že vyžadovaná

miera starostlivosti sa neurčuje ako nejaká priemerná miera, rovnako sa neviaže na žiadnu personifikáciu („dobrý otec rodiny“, „starostlivý hospodár“ „riadny hospodár“ apod.). Aká starostlivosť je v prípadoch daného druhu náležitá, sa totiž neurčuje z pohľadu toho, kto ju má vynaložiť, ale z pohľadu spoločnosti („všeobecne vyžadovaná“). Rozhodujúca je preto len to, akú starostlivosť v danom prípade všeobecne vyžaduje od príslušných osôb spoločnosť.